

XVII ASR BAROKKO DEKORATSIYA SAN'ATI

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i01.033>

K. Yuldashev
QDU

Annotatsiya: Mazkur maqolada XVII asrda Yevropa madaniyatida keng rivojlangan Barokko uslubining dekoratsiya san'atidagi o'ziga xos xususiyatlari, uning shakllanish sabablari, estetik tamoyillari hamda teatr, me'morchilik va rassomlik bilan uzviy bog'liqligi tahlil qilinadi. Barokko bezak san'atining asosiy unsurlari - murakkab chiziqlar, hajmli kompozitsiyalar, dinamik simmetriya va ilohiy ramzlar orqali inson his-tuyg'ularini ifodalashga qaratilganligi yoritiladi. Maqolada, shuningdek, barokko davrining yirik ustalari - Djyovanni Bernini, Piter Pau'l Rubens, Karavaddjio kabi san'atkorlarning ijodi misolida dekorativ yechimlarning badiiy mohiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: Barokko, XVII asr san'ati, dekoratsiya, me'morchilik, teatr bezagi, dinamizm, dramatism, estetik ifoda, Bernini, Rubens

17TH CENTURY BAROQUE DECORATIVE ART

K. Yuldashev
KSU

Abstract: This article analyzes the specific features of the Baroque style in decorative art, which was widely developed in European culture in the 17th century, the reasons for its formation, aesthetic principles, and its inextricable connection with theater, architecture, and painting. The main elements of Baroque decorative art are focused on expressing human emotions through complex lines, volumetric compositions, dynamic symmetry, and divine symbols. The article also reveals the artistic essence of decorative solutions using the example of the work of such great masters of the Baroque era as Giovanni Bernini, Peter Paul Rubens, and Caravaggio.

Keywords: Baroque, 17th century art, decoration, architecture, theater decoration, dynamism, dramatism, aesthetic expression, Bernini, Rubens

XVII asr san'ati insoniyat madaniy tarixida keskin o'zgarishlar davri sifatida ajralib turadi. Bu davrda Barokko deb nom olgan badiiy yo'nalish shakllandi. "Barokko" so'zi portugalcha barocco - "g'ayrioddiy shakl" ma'nosini anglatib, san'atda his-hayajon, tantana va dramatismni ifodalashga yo'naltirilgan uslubni

bildiradi. Bu davrda dekoratsiya san'ati me'moriy, haykaltaroshlik va rassomlik elementlari bilan uyg'unlashgan holda rivoj topdi. Ayniqsa, teatr sahnalari va saroy interyerlari barokko estetikasining eng yorqin namunasiga aylandi.

Barokko uslubining yuzaga kelishiga Renessans davrining me'yorilik va uyg'unlik tamoyillariga qarshi chiqish, shuningdek katolik cherkovi ta'siri muhim omil bo'ldi. Katolik islohotlari natijasida cherkov san'atdan diniy ruhni kuchaytirish, inson qalbini hayratga soluvchi dramatik ifoda vositalarini qo'llashni talab qildi. Shu bois barokko dekoratsiyasi ko'pincha monumental, hashamatli va his-tuyg'uga boy bo'ldi.

Barokko san'ati XVII asr Yevropasida yuzaga kelgan madaniy, siyosiy va diniy o'zgarishlarning murakkab uyg'unlashuvi mahsuli bo'ldi. Bu uslubning shakllanishida bir qator ijtimoiy-tarixiy, falsafiy-estetik va ruhiy-psixologik omillar muhim rol o'ynadi.

Avvalo, Barokko uslubi Renessans davri san'atining an'anaviy me'yorlariga, ya'ni uyg'unlik, muvozanat va aql ustuvorligiga qarshi bir reaksiya sifatida paydo bo'ldi. Renessans insonni tafakkur va go'zallikning markaziga qo'ygan bo'lsa, Barokko insonning ichki kechinmalari, ehtirolari va his-tuyg'ularini tasvir markaziga olib chiqdi. Shu tariqa, Barokko uslubi ratsionalizm o'rniga emotsionallikni, muvozanat o'rniga dramatismni ilgari surdi.

Ikkinchi muhim omil - diniy qarashlar va Katolik cherkovi siyosatidir. XVI asrning o'rtalarida boshlangan Reformatsiya harakati Yevropaning diniy birlik tizimini izdan chiqardi. Bunga javoban Katolik cherkovi san'atni o'z mafkurasini mustahkamlovchi vosita sifatida qayta yo'naltirdi. San'at insonni ilohiy haqiqatga ishontirish, his-tuyg'ularini uyg'otish va ruhiy ta'sir ko'rsatish quroliga aylandi. Shu bois, Barokko dekoratsiyasi cherkov interyerlarida tantanavor, yorqin va hissiyotga to'la shakllarda ifoda topdi. Freskalar, haykallar va bezaklar orqali osmoniy yorug'lik, ilohiy nurlanish tasviri berilib, tomoshabinning ruhiy holatini hayrat va ta'sirlanishga undash maqsad qilingan.

Uchinchi omil sifatida monarxik hokimiyatning kuchayishi va saroy madaniyatining rivojlanishini tilga olish mumkin. Ayniqsa Italiya, Ispaniya va Fransiyada qirollik hokimiyati o'z qudratini san'at orqali namoyon etishga intildi. Barokko dekoratsiyasi bu siyosiy niyatni badiiy shaklda ifodalab, shon-shuhrat, qudrat va tantanavorlik ramziga aylandi. Saroy me'morchiligi, teatr sahnalari va rasm asarlarida hashamat, simmetriya va dinamik kompozitsiyalar orqali hokimiyatning ilohiylashtirilgan timsoli yaratildi.

Shuningdek, Barokko uslubining shakllanishiga falsafiy qarashlardagi o'zgarishlar ham katta ta'sir ko'rsatdi. XVII asrda inson dunyoni endi mutlaq tartibli emas, balki o'zgaruvchan, murakkab va ziddiyatli hodisa sifatida idrok eta boshladi. Bu falsafiy kayfiyat san'atda ham o'z aksini topdi - kompozitsiyalar dinamik, shakllar o'zaro qarama-qarshi, ranglar esa kuchli kontrast asosida ishlanadigan bo'ldi. Shu

tarzda, barokko uslubi hayotning beqarorligi va inson ruhiyatining murakkabligini badiiy ifoda eta oldi.

Yana bir muhim omil - ilm-fan va texnikaning rivoji edi. Perspektiva, optika va yorug'lik qonunlarining chuqur o'rganilishi san'atkorlarga muhit va makonni illyuzion tarzda tasvirlash imkonini berdi. Ayniqsa, teatr sahnalarida dekoratsiyalarni uch o'lchamli shaklda qurish, sahna chuqurligini optik effektlar orqali berish - barokko davrining yirik yutug'idir. Shu sababli barokko bezak san'ati nafaqat go'zallikni, balki ilmiy aniqlikni ham o'zida mujassam etdi.

Barokko san'atining shakllanishida milliy madaniyatlararo ta'sirlar ham ahamiyatli bo'lgan. Italiya bu uslubning vatani sifatida yetakchi o'rinda tursa-da, tez orada barokko uslubi Ispaniya, Fransiya, Germaniya va Niderlandiyaga tarqaldi. Har bir mintaqa uni o'z milliy didi, iqlimi va diniy an'alariga moslashtirdi. Shu tufayli, masalan, ispan barokkosi ko'proq diniy drammatizmga, fransuz barokkosi esa tantanavor saroy bezaklariga yo'naltirilgan edi.

Umuman olganda, Barokko uslubi - bu ruhiyat, siyosat, din va ilm-fan uyg'unligidan tug'ilgan badiiy hodisa bo'lib, u insonni aql bilan emas, balki his bilan o'ylashga, san'at orqali ruhiy tajriba his etishga da'vat etgan. Shu bois XVII asr dekoratsiya san'ati Barokko uslubining eng yorqin va ifodali namunasi sifatida tarixda o'chmas iz qoldirdi.

Barokko davrida bezak san'ati nafaqat tashqi go'zallikka, balki inson ruhiy holatini ifodalashga xizmat qildi. Kompozitsiyalarda quyidagi belgilar ko'zga tashlanadi:

- Dinamizm va harakat - to'liqinli chiziqlar, egri shakllar, burilishlar orqali hayotiy energiya ifodalanadi.

- Simmetriya va kontrast - yorug'lik va soyaning o'yinlari, oltin va marmar rang uyg'unligi orqali chuqurlik hosil qilinadi.

- Ramziylik - ilohiy kuch, e'tiqod, inson ehtirolari va abadiyat mavzulari bezakda mujassam etiladi.

Dekoratsiyalar ko'pincha afsonaviy, diniy va mifologik syujetlarga asoslangan bo'lib, devoriy rasm (freska), haykaltaroshlik va yoritish tizimlari bilan uyg'un holda ishlangan.

Barokko davri san'ati o'zining beqiyos hissiy ta'siri, tantanavor ko'rinishi va murakkab badiiy shakllari bilan boshqa uslublardan keskin farq qiladi. Bu uslubda yaratilgan dekoratsiyalar nafaqat tashqi bezak vazifasini bajargan, balki inson ruhiyatini hayratga soluvchi, ruhiy holatni o'zgartiruvchi estetik vosita sifatida xizmat qilgan. Barokko estetikasining asosiy mohiyati - harakat, hissiyot, yorug'lik va ramziylik orqali ilohiy va dunyoviy go'zallikni birlashtirishdan iboratdir.

Barokko san'atining eng muhim estetik tamoyillaridan biri - dinamizm, ya'ni harakat hissini badiiy ifoda etishdir. Bu davr dekoratsiyalarida chiziqlar to'liqinli, egri-

bugri shaklda tasvirlanib, makonning o'zgaruvchanligini aks ettiradi. Har bir detalda harakat, kuchlanish, ichki energiya sezilib turadi. Devorga ishlangan freskalar, stukkolar (gips o'ymakorlik bezaklari) va haykaltaroshlik elementlari bir butun kompozitsiyada o'zaro oqimlilikda uyg'unlashadi. Bu harakat tomoshabinda ruhiy hayajon uyg'otib, uni san'at asariga jalb etadi.

Dramatizm esa kompozitsiyalarda yorug'lik va soya qarama-qarshiligi orqali kuchaytiriladi. Masalan, Karavaddjo tomonidan ishlab chiqilgan "chiaroscuro" texnikasi orqali manzara markazidagi yorug'lik ilohiy ma'noga ega bo'ladi, atrofdagi qorong'ulik esa inson ruhining ziddiyatli kechinmalarini bildiradi. Shu tarzda, Barokko dekoratsiyasi vizual ifoda orqali ruhiy kechinmalarni estetika vositasiga aylantirdi.

Barokko san'atida har bir bezak, shakl va rang o'ziga xos ma'noga ega. Dekoratsiyalar nafaqat ko'zga yoqimli bezak, balki falsafiy, diniy va ijtimoiy g'oyalarni ifodalovchi ramzlar tizimi sifatida yaratilgan. Masalan, spiral shakl - abadiyat va ilohiy energiyaning ramzi, oltin rang - nur va ruhiy yuksaklik belgisi, gul tasvirlari esa hayot va qayta tug'ilish timsoli sifatida qo'llanilgan. Cherkov va saroy interyerlarida ishlatilgan bu ramzlar tomoshabinga bevosita ta'sir etib, unga ruhiy ozuqa bergan.

Barokko estetikasining yana bir muhim jihati - yorug'likning badiiy kuchidir. Yorug'lik bu davrda faqat yoritish vositasi emas, balki g'oyaviy mazmun tashuvchisi sifatida ishlatilgan. Binolarda derazalar strategik joylashtirilib, quyosh nuri oltin va marmar yuzalarda aks etar, shu orqali ilohiy nurlanish hissi hosil qilinadi. Yorug'likning bu tarzda ishlatilishi inson qalbida hayrat va e'tiqod uyg'otishga xizmat qilgan. Ranglar esa o'zaro keskin kontrast asosida tanlangan: oltin va ko'k, qizil va oq, qora va yorqin sarg'ish tonlar bir-birini to'ldirib, badiiy dramatizmni yanada oshirgan. Ranglar uyg'unligi orqali sahna yoki interyerda hissiy muhit shakllantirilgan.

Barokko dekoratsiyasida katta hajmli kompozitsiyalar bilan bir qatorda mayda detallarga ham e'tibor yuqori bo'lgan. Har bir bezak - ustun boshi, devor o'ymasi, karniz, naqsh yoki haykal elementlari - umumiy g'oyaga bo'ysundirilgan. Monumentallik orqali tantanavor ruh, detallar orqali esa badiiy mukammallik ifoda etilgan. Masalan, Bernining Rimdagi San-Petro bazilikasidagi baldaxin (marosim ustunli to'siq) namunasi barokko dekoratsiyasining bu ikki jihatini mukammal uyg'unlashtirgan asardir.

Barokko davrida bezak san'atida optik illyuziya - ya'ni ko'zni aldaydigan tasviriy chuqurlik yaratish keng qo'llanilgan. Freskalar va sahna dekoratsiyalarida ko'p qatlamli perspektiva usuli orqali tomoshabinga cheksiz makon tasavvuri berilgan. Diniy binolarda shiftga ishlangan rasmlar go'yo osmon bilan tutashib ketgandek tuyuladi. Bu orqali inson o'zini ilohiy makon ichida his etadi, san'at esa uni dunyoviy hayotdan yuqoriroq holatga ko'taradi.

Barokko san'ati hissiyotning to'laqonli ifodasini maqsad qilgan. Dekorativ shakllarda his-tuyg'ularning to'laqinlanishi, ruhiy intensivlik yaqqol sezilib turadi. Haykaltaroshlik va devoriy rasmda figuralar dramatik pozalarda, yuz ifodalari kuchli emotsional ta'sirda tasvirlanadi. Shu yo'sinda, san'at insonni befarq tomoshabindan faol ishtirokchiga aylantiradi - u asarga his bilan kirib boradi.

Barokko dekoratsiyasi o'zida osmoniy va yeriy go'zallikni uyg'unlashtirdi. Cherkov bezaklarida ilohiy mavzular ustuvor bo'lsa-da, ular dunyoviy hashamat va nafislik bilan bezalgan. Shu tarzda, bu uslub inson hayotining ikki qirrasini - ruhiy va jismoniy, ilohiy va insoniy o'rtasidagi muvozanatni badiiy vositalar bilan ifodalashga erishdi.

Barokko dekoratsiya san'ati estetik jihatdan ko'p qatlamli, ramziy va hissiy ta'sirchan bo'lib, unda har bir shakl, rang va chiziq o'ziga xos ma'naviy yukni olib yuradi. U insonni tomoshabindan faol his etuvchi sub'yektga aylantiradi, his-tuyg'ular orqali haqiqatni anglashga yo'naltiradi. Shu sababli, Barokko davrining dekoratsiya san'ati bugungi kunda ham ruhiy kuch, badiiy mukammallik va estetik go'zallik timsoli sifatida qadrlanadi.

Barokko davri teatrida sahna bezaklari tomoshabinni hissiy jihatdan hayratga solishga xizmat qilgan. Sahna dekoratsiyalari chuqurlik illuziyasini beruvchi perspektiv tasvir asosida yaratilgan. Djyovanni Battista Aleotti va Ferdinando Bibiena singari me'mor va rassomlar "ko'p markazli perspektiva" usulini ishlab chiqdilar. Bu usul orqali sahnada harakatdagi manzara tasviri hosil bo'lgan.

Me'morchilikda esa Djyovanni Lorentso Bernini va Franchesko Borromini barokko dekorativ yechimlarining asoschilaridan bo'lib, ular Rimdagi San-Petro bazilikasi, Sant'Ivo alla Sapienza kabi inshootlarda murakkab geometrik shakllar, spiral ustunlar va haykal kompozitsiyalarini uyg'unlashtirdilar. Ularning ishlarida yorug'lik va makon o'yini orqali ruhiy ta'sir kuchaytirilgan.

Barokko rassomlari - Piter Pau'l Rubens, Karavaddjio, Velaskes - o'z asarlarida bezak elementlarini dramatik yorug'lik, tanalar plastikasining kuchli ifodasi bilan uyg'unlashtirdilar. Ayniqsa Rubensning monumental freskalari va diniy kompozitsiyalari devoriy bezaklar bilan bir butun badiiy makon yaratdi. Karavaddjio esa "chiaroscuro" (yorug'lik va soya qarama-qarshiligi) usuli orqali sahna effektini kuchaytirdi.

Barokko dekoratsiyasi Yevropa san'atida hissiy ta'sir, teatrallik va dramatism tamoyillarini mustahkamlab berdi. Bu davr bezak san'ati keyingi Rokoko va Klassitsizm yo'nalishlariga zamin yaratdi. Shuningdek, Barokko uslubi O'zbekiston hududidagi XVIII-XIX asr saroy me'morchiligi va teatr sahna bezaklariga ham bilvosita ta'sir ko'rsatgan.

Barokko davrida teatr va me'morchilik san'atlari o'zaro uzviy bog'lanib, dekorsiya san'atining shakllanishi va rivojida asosiy tayanch maydonga aylandi. Bu

davr san'atida tomoshabinni hayratga solish, hissiy kechinma uyg'otish va ko'rkam makon illyuziyasini yaratish eng muhim badiiy maqsadlardan biri edi. Teatr sahnasi ham, me'moriy inshootlar ham bitta umumiy g'oyaga - inson ruhiyatini estetik hissiyotlar orqali hayajonga keltirishga xizmat qilgan.

XVII asrda teatr Barokko uslubining eng yorqin ifoda vositalaridan biriga aylandi. Aynan teatr san'ati orqali Barokko davrining dinamizm, teatrallik va dramatism tamoyillari o'z badiiy shaklini topdi. Sahnada tasviriy vositalarning haddan tashqari boyligi, manzaraning o'zgaruvchanligi va tomoshabinni hayratga soluvchi ko'p qatlamli dekoratsiyalar qo'llanilgan.

Bu davrda teatr tomoshasi faqat aktyor ijrosiga emas, balki muhit, yorug'lik, bezak, musiqa va rang uyg'unligiga asoslangan murakkab estetik tizimga aylangan. Sahnadagi har bir dekoratsiya tomoshabin ruhiyatiga ta'sir etuvchi emotsional fonni yaratgan. Shu tariqa, sahna san'ati ko'p sezgili tajribaga aylangan - unda tomoshabin ko'rish, eshitish va his qilish orqali estetik zavq olgan.

Barokko teatrining eng muhim yutug'i - sahna makonini chuqurlik va harakat illyuziyasi orqali tasvirlash edi. Bu borada perspektiva qonunlaridan keng foydalanilgan. Masalan, Ferdinando Bibiena tomonidan ishlab chiqilgan "ko'p markazli perspektiva" (multiple-point perspective) usuli sahnada bir nechta ko'rish nuqtalarini yaratish imkonini berdi. Natijada tomoshabin qayerda o'tirishidan qat'i nazar, makon chuqurligini va harakatni his eta oldi.

Dekoratsiyalar ko'pincha yog'och, mato, gips va rasm texnikasi yordamida yaratilgan. Fon rasmlarida shahar manzaralari, saroylar, ma'badlar yoki afsonaviy makonlar tasvirlanib, ular tomosha davomida turli mexanik mexanizmlar yordamida o'zgartirib turilgan. Bu texnologik yangiliklar teatrni haqiqiy "ko'rgazmali san'at" darajasiga ko'tardi.

Sahna bezaklarining badiiy maqsadi - tomoshabinda hayrat va ruhiy harakat uyg'otish edi. Yorug'lik manbalari (shamlar, oynali reflektorlar) yordamida dekoratsiyalarga dramatik soya va nur effekti berilgan. Musiqa, sahna harakati va bezak uyg'unligi tomoshabinni ruhiy jihatdan asar g'oyasiga yaqinlashtirgan.

Barokko teatr dekoratsiyasi shakllanishida Djiyovanni Battista Aleotti, Giakomo Torelli, Giuseppe Galli Bibiena kabi rassom-me'morlar muhim rol o'ynadi. Aleotti Italiyadagi Farnese teatrini loyihalab, sahna chuqurligi va harakatli dekoratsiya tizimini birinchi bo'lib joriy etdi. Torelli esa "sahna mexanikasi otasi" sifatida tanilgan - u sahna manzaralarini bir necha soniyada almashtirish imkonini beruvchi mexanik platformalar yaratgan.

Bibiena sulolasi vakillari teatr dekoratsiyasini monumental san'at darajasiga ko'tardi. Ularning ishlari orqali sahna tasviri oddiy fon emas, balki badiiy makon falsafasiga aylandi. Shu davrda opera teatri janri ham shakllandi va Barokko

estetikasining eng yorqin namunasiga aylandi. Opera uchun yaratilgan sahna bezaklari ko'pincha cherkov interyerlariga o'xshash diniy va ilohiy ruhda bezatilgan.

Barokko davrida me'morchilik san'ati dekorativ ifodaning markaziga aylandi. Me'morlar inshootni nafaqat konstruktiv, balki emotsional tajriba manbai sifatida ko'ra boshladilar. Binolarda murakkab chiziqlar, oval shakllar, spiral ustunlar, hajmli karnizlar va harakatdagi kompozitsiyalar ustuvor bo'ldi.

Djiovanni Lorentso Bernini va Franchesko Borromini barokko me'morchiligining eng yirik vakillari hisoblanadi. Bernining San-Petro bazilikasidagi baldaxin va Kolonnata (ustunli galereya) asarlari nafaqat me'moriy shakl, balki dekorativ ifoda jihatidan ham buyuk badiiy yechimdir. Uning asarlarida yorug'lik, hajm va fazoviy harakat uyg'unlashgan. Borromining Sant'Ivo alla Sapienza cherkovi esa barokko geometriyasining yuksak namunasi bo'lib, spiral gumbaz shakli orqali ilohiylik va abadiyat g'oyasini ifodalaydi.

Barokko me'moriy dekoratsiyasida ichki va tashqi muhit o'rtasida uzviy bog'liqlik saqlangan. Binoning tashqi ko'rinishi (fasad) tomoshabinda hayrat uyg'otsa, interyer esa ruhiy ta'sirni kuchaytirgan. Devorlardagi stucco (gips o'ymakorlik), freskalar, oltin naqshlar va haykal kompozitsiyalari bir butun dramatik manzarani hosil qilgan. Yorug'lik oqimining tabiiy ravishda ichki makonga kirib, bezak yuzalarida aks etishi esa Barokko me'morchiligining eng nafis estetik xususiyatlaridan biridir. Bu yoritish usuli tomoshabinda osmoniy nur hissini uyg'otgan.

Barokko davrida teatr va me'morchilik o'rtasidagi chegara deyarli yo'qoldi. Saroylar, cherkovlar va teatr binolari bir xil badiiy tamoyilga - tantanavorlik, hissiyot va illyuzion makon yaratish g'oyasiga asoslanib qurildi. Ayniqsa Italiya, Ispaniya va Fransiyada saroy teatri inshootlari - Versal saroyi teatri, Parma opera uyi, Venetsiya teatri - me'moriy bezakning eng go'zal namunalariga aylandi. Bu inshootlarda devoriy rasmlar, haykaltaroshlik va sahna bezaklari o'zaro uyg'unlashib, san'atning barcha turlarini yagona badiiy makonda mujassam etgan.

Barokko davri teatr va me'morchilikdagi dekoratsiya san'ati - bu inson ruhiyatini estetik va emotsional tarzda ifoda etuvchi, ko'rish, eshitish va his qilishni birlashtiruvchi yuksak san'at hodisasidir. Sahnadagi harakat va binodagi fazoviy shakllar orqali Barokko uslubi go'zallikni his etish, hayratlanish va tafakkur qilish jarayonini san'at darajasiga ko'tardi. Shu sababli, Barokko davrining teatr va me'moriy dekoratsiyalari bugungi kunda ham estetik mukammallik va hissiy kuch timsoli sifatida qadrlanadi.

XVII asr Barokko dekoratsiya san'ati o'z davrining badiiy qarashlarini mujassamlashtirgan yuksak madaniy hodisadir. U inson ruhiyatini chuqur ifoda etish, hayrat va jo'shqinlik hissini uyg'otish orqali san'atning hissiy ta'sir kuchini oshirdi. Barokko dekoratsiyasi nafaqat tashqi bezak, balki badiiy g'oya va falsafiy mazmuni ifodalovchi san'at tili sifatida ahamiyat kasb etdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. B. R. Whiting. Baroque Art and Architecture. London: Thames & Hudson, 2018.
2. Rudolf Wittkower. Art and Architecture in Italy, 1600-1750. Yale University Press, 1999.
3. Yuldashev Karim, Juraeva Mamlakat Alijanovna - PINDUS Journal of Culture, Literature, and ЭLT 04.02.2022 - Features of Dramaturgy
4. Yuldashev Karim, Juraeva Mamlakat Alijanovna - Oriental Art and Culture Uzbekistan. Volume 2 Issue 4. 12.2021 - Light life
5. Yuldashev Karim, Juraeva Mamlakat Alijanovna - PINDUS Journal of Culture, Literature, and ЭLT 18.06.2022. Volume 2 No 6 ISSN 2792-1883 - Gulom Zafari Playwright (1889-1938)
6. Theaters after aristotle K. Yuldashev, M. A Jurayeva Oriental Art and Culture 4 (4), 148-152 1 2023
7. Xolnazarovich, B. X. (2024). Badiiy Matn Va uning Lingvopoetik Xususiyatlari. Miasto Przyszłości, 51, 298-303.
8. Holnazarovich, B. H. (2020). Explanation of yurt building terms with through semantic methods. Journal Homepage: <http://www.ijmra.us>, 9, 06.
9. Berdiev, H. (2020). Лингвопозитика Масалалари Тадкикида “Девону Луғотит Турк” Нинг Ўрни. Scienceproblems. uz, 2(2), 7-7.
10. Бердиев, Х. Х. (2016). Метафорические термины в лексике юртовозведения. Язык в сфере профессиональной коммуникации.— Екатеринбург, 2016, 73-76.
11. Xolnazarovich, B. X. (2024). “DEVON-U LUG ‘OTIT TURK” VA UNDAGI ADABIY PARCHALAR TADQIQI HAQIDA. FAN VA TA'LIM INTEGRATSIYASI (INTEGRATION OF SCIENCE AND EDUCATION), 2(3), 115-120.
12. Xolnazarovich, B. X. (2024). THE POSITION OF “DEVON-U LUG ‘OTIT TURK” IN RESEARCHING LINGVOPOETII ISSUES. FAN VA TA'LIM INTEGRATSIYASI (INTEGRATION OF SCIENCE AND EDUCATION), 2(2), 41-48.
13. Berdiyev, X. X. (2024). «DEVON-U LUG ‘OTIT TURK» DAGI SHE'RLARDA HOJIB VA RADIF SAN'ATLARI. Philological research: language, literature, education, 4(4), 13-15.
14. Odinaeva, F., & Berdiyev, X. (2024). SOME COMMENTS ON THE LINGUISTIC AND POETIC CHARACTERISTICS OF SHAVKAT RAHMAN'S POEMS. Modern Science and Research, 3(5), 101-103.